

Een schreeuw

Op 4 mei jongstleden waren wij als predikanten van het cluster Den Haag-Zuidwest bijeen in het klooster van Westmalle (België). Dit klooster behoort tot de orde van de Trappisten, een orde die uitgaat van de stilte. Op bordjes worden de gasten dan ook voorgehouden om de stilte te respecteren. 'Dit is een huis van stilte' staat er geschreven. Maar stilte kan soms doorbroken worden.

Stilte

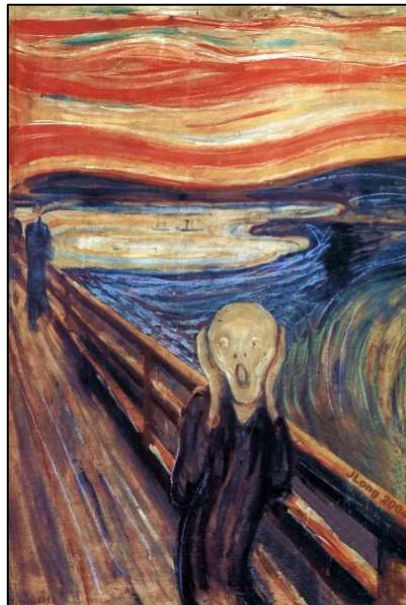
Stilte kan rust geven, sommige mensen zoeken dit juist op en oefenen zich hierin via meditatie en yoga. Ook in de liturgie van onze kerkdiensten vind je steeds vaker een moment van stilte, van bezinning, om voor de dienst je te bezinnen op wat er komen gaat. Maar in de stilte kan je ook jezelf tegenkomen en dat maakt dat anderen mensen het uit de weg zullen gaan. Omdat ze niet goed weten hoe ze gaan reageren in een periode van (verplicht) stil zijn. Stil zijn moet je leren.

De Damschreeuwer

Wij hoorden dus pas op 5 mei dat in Amsterdam de dodenherdenking op de Dam chaotisch was verlopen. Een man had daar de plechtigheid en de twee minuten stilte verstoord met een schreeuw, wat dramatische gevolgen had. Omstanders raakten in paniek en er vielen vele gewonden. Deze man die sindsdien omschreven wordt als de 'Damschreeuwer' had op een ongewone manier de stilte doorbroken. Nu eens geen afgekorte naam, zoals bij criminelen gebeurt, maar zijn daad staat centraal. Zijn schreeuw kwam op een verkeerd moment.

Edvard Munch

Het deed mij direct denken aan het beroemde schilderij 'De schreeuw' van de Noorse schilder Edvard Munch (1863-1944). Hij schilderde enkele van deze schilderijen in 1893. Ze zijn te zien in de National Galerie in Oslo. Het kreeg nog meer bekendheid door de kunstroof van het schilderij in 1994. Gelukkig dook het doek spoedig weer op. Het laat ons een persoon zien die op een brug staat, zijn smalle lange handen heeft hij langs zijn kale hoofd geheven. Zijn mond heeft hij wijd open en de paniek zie je in zijn ogen terug. Hij schreeuwt het uit. Veel indruk maakt ook de avondlucht achter hem, die met rode, oranje en gele tinten is weergegeven. Munch zegt hier zelf over dat hij het schilderde op een moment dat hij moe en ziek was en dit beeld in de lucht zag. De wolken die zich tot bloed kleurden, de wolken die huilden. Er ging een schreeuw door de natuur en hij vereenzelvigde zich met die schreeuw. De natuur liet hem zien hoe hij zich in diepe nood voelde.

Een schreeuw in de Bijbel

Ook in de Bijbel komen we het schreeuwen tegen. Daar gaat het vooral om de schreeuw om bevrijding. De Israëlieten schreeuwden het uit tot God, toen ze gebukt gingen onder hun dwangarbeid in Egypte. 'En hun hulpgeroep steeg op naar

God.' Hun geschreeuw had effect, ze werden na verloop van tijd bevrijd.

Maar ook de leerlingen van Jezus kenden het gevoel van hulpeloosheid. Ze raakten in paniek toen ze iemand over het meer naar hen toe zagen komen (Mat. 14,26-27). Het bleek Jezus zelf te zijn en hij stelde hen gerust door hen aan te spreken: 'Ik ben het, wees niet bang.' Maar ook van Jezus zelf horen we de noodkreet als hij aan het kruis vanuit de diepte het uitschreeuwt: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten (Mat. 27,46)', woorden uit Psalm 22 waarin de grote nood en de verlatenheid doorklinkt.

Die schreeuw klinkt ook van een blinde man (Luc. 18,39-43). Jezus is aanwezig in de stad en wil hem voorbij lopen, maar de naamloze man grijpt zijn kans en schreeuwt hem toe: 'Jezus, Zoon van David, ontferm U over mij.' Opvallend is de reactie van de omstanders, zij snauwen hem toe dat hij moet zwijgen. Daarom schreeuwt hij nogmaals: 'Zoon van David, ontferm U over mij!'

Kyriëgebed

Elke zondag beginnen wij de dienst met het Kyriëgebed: *Kyrie, eleison* (d.i. 'Heer, ontferm U')! We bidden steeds weer voor de nood van de wereld, de nood van onze medemensen, van onszelf. Schreeuwen, roepen is niet iets vreemds, het kan een diepe emotie zijn. Het is dan een uiting van in nood zijn, van een overmand worden door een overweldigend verdriet of pijn, van je innerlijk gekwetst weten. De wereld in nood is een wereld die roept om vrede, om veiligheid om rechtvaardigheid en verbondenheid. Een schreeuw kan de wereld veranderen, zo bleek weer op 4 mei. Negatief doordat er paniek ontstond. Maar een schreeuw dat het zo niet langer gaat kan ook positief werken. Je breekt ergens doorheen, het stil zwijgen wordt doorbroken. Er zullen nog steeds mensen zijn die in eenzaamheid hun eigen verdriet doorstaan, omdat ze weinig mensen om zich heen hebben. Daarom ook willen wij gemeente van Christus zijn. Wij willen er zijn voor mensen, luisteren en meegaan op een soms zo moeilijke weg in het leven. Net als Jezus ons voorgegaan is, mogen ook wij met ontferming en mededogen met elkaar omgaan. Juist in de vakantietijd kunnen mensen eenzaam zijn, als het stil is omdat velen weggegaan zijn en zij thuis blijven. Een ander zoekt in zijn vakantie juist de stilte op om te ontspannen van een drukke werktijd. Het is goed om elkaar ook in deze tijd in het oog houden.

Nel van Dorp